

O vojnoj nauci

(»VOJNO DELO« br. 4/68)

... Pitanje da li je vojna nauka — nauka delimično je terminološko, jer se i jednoj i drugoj reči daju različita značenja, pa otud i različita mišljenja. Stoga nije moguće dati jedinstven odgovor, nego on zavisi od značaja koje se daje odnosnim rečima, a značenje tih reči treba definisati.

Ako reči »nauka« damo ono značenje koje je najuobičajenije, tj. značenje objektivnog, tj. intersubjektivno proverljivog saznanja, onda je svako takvo saznanje nauka, pa bilo o kom predmetu da je reč. Prema tome, i saznanje takvog karaktera o vojsci ili vojnim pojavama svakako je nauka, odnosno ulazi u nauku. Dilema da li je tzv. vojna nauka zaista nauka ili samo veština, uopšte se ne postavlja. Jer, takvo pitanje je opšte pitanje odnosa između nauke i veštine, tj. primenjene nauke.

Naime, nauka daje prvenstveno opšta saznanja, zakone, čija primena u praksi zavisi od niza konkretnih uslova. Svaka nauka, prema tome, zahteva da se pri njenoj primeni uzmu u obzir ti konkretni uslovi, od kojih zavisi delovanje naučnih zakona, odnosno koji mogu donekle da menjaju dejstvo tih zakona. Uzimanje u obzir tih konkretnih uslova i prilagođavanje sopstvene prakse prema njima kako bi se mogli uspešno primeniti naučni zakoni, koji su apstraktni, jest ono što se zove veština. Takva veština je potrebna pri primeni svake nauke — politike, medicine, ali i fizičke, pa i vojne nauke. Možda se u vojnoj nauci zahteva veća veština, jer su njeni zakoni suviše apstraktni i jer se konkretni uslovi brže menjaju, ali je problem u osnovi isti. Dakle, činjenica da postoji i da mora da postoji vojna veština radi primene vojne nauke nimalo ne znači da same vojne nauke nema, nego da se sve u toj oblasti svodi na veštinu. Naprotiv, bez vojne nauke nema ni veštine ni primene te nauke.

Što se tiče predmeta vojne nauke, odnosno pitanja da li je vojna nauka samostalna nauka ili deo neke druge ili drugih nauka, to pitanje nije od načelnog značaja, iako može biti od praktičnog značaja za podelu rada između odgovarajućih naučnih radnika. Naime, svejedno je — i nema nikakvih naučnih kriterija u strogom smislu reči da li jedan predmet saznanja spada u ovu ili onu nauku. Ovde

treba imati u vidu da su sve pojave, s jedne strane, među sobom povezane, a, sa druge, upravo zato što se razlikuju, i odvojene su. Po njihovoj vezanosti možemo ih smatrati predmetima jedne zajedničke nauke, a po njihovoj različenosti — predmetima posebnih nauka. Tako je i s vojnim pojavama. One spadaju u neku širu *vrstu* pojava, pa se saznanja o njima zato mogu smatrati delom šire nauke koja proučava tu vrstu, a, s druge strane, opet, one isto tako čine posebnu *podvrstu* u toj vrsti i mogu biti predmet posebne nauke. Tako se i sama vojna nauka u širem smislu, koja obuhvata saznanje o svim vojnim pojavama ili pojavama u vezi s vojskom, može deliti na više podnauka, kao što se može smatrati i posebnom celovitom naukom.

Praktično je ipak najbolje da se pod vojnom naukom u užem smislu reči smatra proučavanje onog predmeta koji je specifičan i različan od svih drugih, kao i dovoljno značajan da bude predmet nauke. Taj predmet je verovatno rat, odnosno tačnije, bitka. Sve ostalo što je u široj ili tešnjoj vezi s ratom spada u vojnu nauku u širem smislu, jer nije neposredno specifično i spada u neku drugu, nevojnu nauku. Tako, npr., psihologija, tehnika, medicina, fizika, politika itd. — imaju veze s ratom, ali njihovo proučavanje rata spada ipak — u užem smislu — u same te nauke — psihologija rata je samo deo opšte nauke psihologije itd. . . .

... Ako je rat, odnosno bitka, specifičan predmet vojne nauke u užem smislu reči, onda treba videti u kakvom je odnosu takva vojna nauka s drugim naukama, odnosno u koju širu naučnu oblast spada. To će zavisiti od toga u koju vrstu pojava spada njen predmet — rat, odnosno bitka. Izgleda jasno i nesumnjivo da je rat, odnosno bitka, posebna vrsta društvenih pojava, tj. jedna vrsta borbe, odnosno sukoba. Društvene nauke, pak, proučava sociologija. Prema tome je jasno da vojna nauka u pravom i užem smislu nije nikakva posebna nauka, apsolutno uzeto, nego je to jedna vrsta sociologije, tj. posebne sociologije, kao što postoji sociologija porodice, kriminaliteta, jezika, morala itd.

Što na prvi pogled izgleda da je vojna nauka u užem smislu toliko daleko od sociologije, to dolazi otud što se u vojnoj nauci ističe više njen praktičan vid — primenjena nauka i veština — nego njen teorijski vid, iako je, kako je rečeno, teorijski vid osnovan i bitan. Naime, vojna nauka se pogrešno shvata prvenstveno kao nauka kako se dobija rat, odnosno bitka. Međutim, da bi se znalo kako se dobija rat, odnosno bitka, tj. šta treba učiniti da se oni dobiju, treba prethodno teorijski utvrditi zakone o tome koji činioci i posebno ljudske

akcije zaista dovode do pobede, u raznim okolnostima. To teorijsko znanje, koje je indikativnog karaktera i čini nauku u užem smislu, posle se pretvara u preporuke, norme o akciji, i onaj ko se interesuje vojnom naukom radi pobede interesuje se u prvom redu, naravno, za ove preporuke, »recepte«, a ne vidi dovoljno da oni počivaju na teorijskom znanju koje je, u stvari, deo sociologije.

S druge strane, rat, odnosno bitka, odnosno pobeda, zahteva postojanje posebne organizacije — vojske (armije). Ova organizacija zavisi od društva, kao što u znatnoj meri i utiče na društvo. Ta organizacija je od velikog značaja za društvo, pa time i za sociologiju, kao opštu nauku o društvu. To znači da sociologija proučava veze između društva i vojske, posmatrajući najpre uticaj društva na vojsku, a potom uticaj vojske na društvo. Sa savremenim razvojem — sve većim — vojske, njen značaj za društvo sve više raste, pa je i sve veća potreba da se razvije sociologija vojske. Ona se danas i razvija, i na primer, Međunarodno sociološko udruženje je osnovalo poseban Komitet za vojnu sociologiju koji intenzivno proučava vojnu sociologiju. On redovno drži sastanke i na poslednjem od njih, septembra prošle godine u Londonu, potpisati je imao čast da prisustvuje i podnese referat o značaju vojnih udara u nerazvijenim zemljama. Shodno tome, jasno je da se sociologija vojske razlikuje od vojne nauke u užem smislu, jer ova poslednja, kao deo sociologije, proučava rat, odnosno bitku, dok ona prva proučava vojsku...

DUŠAN PEKIĆ

Borbena gotovost oružanih snaga

(»VOJNO DELO« br. 5/68)

... Veličina, brojnost i savremeno naoružanje armije ne moraju biti odlučujući u oceni sposobnosti i efikasnosti armije. Imati brojna i moderna sredstva ne znači imati i visoku borbenu gotovost oružanih snaga. Isto tako, pogrešno je mišljenje da se visoka borbena gotovost ne može postići ukoliko se ne raspolaže vrhunskom tehnikom i naoružanjem. Iskustvo je pokazalo da jedinice i slabijim naoružanjem mogu imati visoku borbenu gotovost, i obratno, jedi-